

KIRJOJA - SENSUURIA - KUSTANNUSTOIMINTAA

Kuten kaikki tiedämme, kirjat ovat keskeisiä historian tutkijalle ja harrastajalle. Toki ne ovat tärkeitä lähes kaikilla muillakin aloilla, riippumatta siitä, että tänä päivänä on tarjolla lukuisia sähköisiä informaatiokanavia. Harvemmin tulee kuitenkin ajateltua miten kirjat syntyvät. Mitä tapahtuu kirjailijan käsikirjoituksen valmistumisen jälkeen kunnes valmis kirja tavoittaa lukijansa?

Tätä mielenkiintoista ja tärkeätä prosessia tarkastellaan kahdessa tuoreessa kirjassa. Helena Pilke tarkastelee väitöskirjassaan *Etulinjan kynämiehet* talvi- ja jatkosodan aikana julkaistujen sota-aiheisten kirjojen kustantamiseen ja - hyvin tärkeänä asiana - ennakkosensuuriin liittyviä seikkoja.

Moni käsikirjoitus ei koskaan päässyt valmiiksi kirjaksi, vaikka se sisällöllisesti ja kirjallisesti olisi ollut hyvä. Se saattoi esimerkiksi sisältää liian paljon tietoa suomalaisesta taktiikasta. Toisaalta esimerkiksi Itä-Karjalan oloja kuvaavia kirjoja ei haluttu enää julkaista vuoden 1943 jälkeen.

Pilke toimii itse kustannusalalla ja hänellä on ollut mahdollisuus tutkimuksessaan käyttää keskeisten kustantajien arkistoja, jotka antavat paljon tietoa siitä, miten kustannuspäätökset syntyivät sodan aikana.

Koko kirjankustannustoiminnan historia vuodesta 1800 lähtien on mielenkiintoisella tavalla kuvattu Kai Häggmanin kirjoittamassa *Paras tawara maailmassa* -kirjassa. Häggmanin tekstiä on miellyttävää lukea. Faktapitoisuudestaan huolimatta se sisältää myös runsaasti anekdootteja kirjamaailman usein - varsinkin entisaikoihin - värikkäiden toimijoiden vaiheista. Uskon, että *Paras tawara* tarjoaa myös ei-ammattilaisille mielenkiintoisia lukuhetkiä.

Helena Pilke, *Etulinjan kynämiehet. Suomalaisen sotakirjallisuuden kustantaminen ja ennakkosensuuri kirjojen julkaisutoiminnan sääntelijänä 1939 - 1944*. SKS, Helsinki 2009. 339 sivua, kuvitettu.

Kai Häggman, *Paras tawara maailmassa. Suomalainen kustannustoiminta 1800-luvulta 2000-luvulle*. Otava, Helsinki 2009. 622 sivua, kuvitettu.